

**ФЕНОМЕН ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОРИ**

Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanov, No. 67. pp. 29–33. [in Ukrainian].

3. Kolodina, L. & Laksha, K. (2019). Vydy movlennievoi diialnosti studentiv na zaniattiakh z inozemnoi movy, spriamovani na rozvytok navychok hovorinnia [Types of speech activity of students in foreign language classes aimed at the development of speaking skills]. *Young scientist*. No. 9 (73). pp. 384–386. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-82> [in Ukrainian].

4. Mova, istoriia, kultura u linhvokomunikativnomu prostori: zbirnyk naukovykh prats [Language, history, culture in the linguistic and communicative space: a collection of scientific papers]. (Ed.). L.V. Bidenko. Sumy, 2017. 393 p. [in Ukrainian].

5. Stativka, V.I. (2006). Vzaiemozviazane navchannia vydiv movlennievoi diialnosti uchniv osnovnoi shkoly u

protsezi pidhotovky ta stvorennia tekstiv [Interrelated learning of types of speech activity of elementary school students in the process of preparing and creating texts]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].

6. Khomiak, A. & Klish, P. (2010). Movlennieva diialnist yak zasib verbalnoho spilkuvannia [Speech activity as a means of verbal communication]. *Scientific Bulletin (Institute of Foreign Philology)*. Series: Pedagogical sciences, No. 23. pp. 34–40. [in Ukrainian].

7. Cherednichenko, N.V. & Karpenko, O.M. (2016). Psykholinhvistychnyi pidkhid do podolannia movlennievyykh porushen u ditei iz systemnymy vadamy movlennia [Psycholinguistic approach to overcoming speech disorders in children with systemic speech disorders]. *Scientific journal. Corrective pedagogy*, No. 31. pp. 132–140. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.08.2024

УДК 930.2:[37.016:81*243]:37.014

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.312389>

**Ольга Снітовська, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри латинської та іноземних мов
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького**

**ФЕНОМЕН ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОРИ**

У статті здійснено аналіз глобального та європейського векторів досліджень українських компаративістів з проблеми забезпечення якості освіти у ЗВО зарубіжних країн задля визначення здобутків і вузьких місць її історіографії. Схарактеризовано підходи й аргументи науковців щодо актуалізації та значущості вивчення проблеми оцінювання і забезпечення якості вищої освіти в Україні та зарубіжжі. Розглянуто західний дискурс щодо вивчення інтернаціоналізації як “кінцевої мети діяльності ЗВО” та як “засобу поліпшення якості освіти”. З’ясовано особливості дослідження управлінського аспекту трансформації національних систем забезпечення якості вищої освіти за умов глобалізації. Виявлено, що глобальний вектор дослідження якості вищої освіти в науковому і суспільному вимірах перетинається з європейським вектором, який представлений чи не найбільшим масивом праць.

Ключові слова: якість вищої освіти; педагогічна компаративістика; глобалізація; інтернаціоналізація; історіографічний процес.

Літ. 10.

**Olha Snitovska, Ph.D. (Philology), Associate Professor,
Associate Professor of the Latin and Foreign Languages Department,
Lviv Danylo Halytskyi National Medical University**

**THE PHENOMENON OF HIGHER EDUCATION QUALITY IN THE RESEARCH OF
DOMESTIC SCIENTISTS: GLOBAL AND EUROPEAN VECTORS**

This article analyzes global and European perspectives in the research conducted by Ukrainian comparativists on the issue of ensuring the quality of education in foreign higher education institutions, with the aim of identifying achievements and gaps in its historiography. The study identifies the approaches and arguments of scholars concerning the relevance and importance of evaluating and assuring the quality of higher education both in Ukraine and abroad. An analysis of over 50 works, which examine higher education quality as an integral component of national education systems, reveals scholars' efforts to consider it as a systemic category, closely monitored by various educational stakeholders. This systemic approach organically integrates the goals and outcomes (level, quality) of professional training for future specialists, considers a set of indicators determined by specific parameters, and views higher education quality as a hierarchical system that differentiates the quality of processes, conditions, and outcomes in higher education institutions, among other aspects. The Western discourse on internationalization as both the “ultimate goal of higher education institutions” and as a “means of improving education quality” is also examined. The study further clarifies the managerial aspects of transforming national systems for ensuring higher education quality in the context of globalization. It is revealed that the global vector of research on higher education quality intersects with the European vector in both scientific and societal terms, which, in turn, intersects with the “Ukraine-oriented” vector. The article analyzes scientific approaches based on multidisciplinary and representative studies.

ФЕНОМЕН ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОРИ

Based on the research results, a model is proposed for categorizing and studying the research of Ukrainian scholars on the issue to ensure higher education quality abroad, structured across three levels: interdisciplinary, territorial-spatial, and subject-thematic. These levels are closely interconnected and optimally structure the main components of the scientific discourse under investigation.

Keywords: *higher education quality; educational comparativism; globalization; internationalization; historiographical process.*

Постановка проблеми. Проблема якості освіти є компонентом різних за тематикою студій про розвиток вищої освіти в зарубіжжі та становить окремий предмет досліджень з порівняльної педагогіки й інших галузей знань. Вона розглядається в різних ракурсах і контекстах, тому важко знайти нитку Аріадни для цілісного осмислення масиву присвячених їй студій. За такої історіографічної ситуації пропонуємо модель градації та вивчення досліджень українських науковців із проблеми якості вищої освіти (ЯВО) у зарубіжжі на трьох рівнях: міждисциплінарному, територіально-просторовому, предметно-тематичному. Вони апріорі взаємопереплетені, однак такий поділ оптимально структурує, увиразнює основні складники цього дискурсу.

Міждисциплінарний рівень синтезує сукупність праць з означеної проблеми, підготовлених у галузях філософії і філософії освіти, соціології і соціології освіти, історії педагогіки і педагогічної компаративістики, управління і менеджменту, економіки і фінансів, права тощо. Територіально-просторовий рівень, згідно з нашим аналізом, відображає чотири основні вектори досліджень: глобальний; європейський – панівний; країнознавчий – охоплює праці про забезпечення якості вищої освіти (ЗЯВО) в окремих національних системах освіти; “україно-орієнтований” – відображає спектр студій, у яких проблема ЗЯВО розглядається в контексті або кризь призму порівняння трьох означених векторів чи лише стосовно України. Предметно-тематичний рівень відображає широкий спектр наукових наративів, у якому вирізняємо праці теоретичні, історико-ретроспективні, компаративістські, підготовлені в галузях педагогіки чи інших ділянках знань.

Зважаючи на таку складну архітектуру історіографії означеної проблеми, у цій статті зосереджуємо увагу на аналізі глобального та європейського векторів вивчення проблеми ЯВО.

Аналіз останніх досліджень. Пропонована стаття передбачає безпосередній розгляд наукових студій із порушеної проблеми, тому насамперед відзначаємо, що певні спроби аналізу наукової літератури відповідного спрямування здійснювали автори монографій і дисертацій у ракурсі предмета своїх досліджень (В. Білокопитов, М. Кісіль, Т. Кристопчук, А. Сбруєва, О. Цюк та ін.), проте її історіографія не стала предметом спеціального цілісного вивчення.

Мета статті – здійснити аналіз глобального та європейського векторів досліджень українських

компаративістів із проблеми забезпечення якості освіти у закладах вищої освіти зарубіжних країн задля визначення здобутків і вузьких місць її історіографії.

Виклад основного матеріалу. Українські науковці артикулюють безліч підходів і аргументів щодо актуальності та потреби і значущості вивчення проблеми ЗЯВО в Україні та зарубіжжі. Їх синтезують такі стрижневі тези і аргументи: забезпечення якості освіти – одна з головних умов і вимог інтеграції України до європейського простору вищої освіти (ЄПВО); ЯВО – важливий чинник підготовки конкурентоспроможних на ринку праці фахівців та визначальне мірило ефективності функціонування національних систем освіти, важіль їх модернізації; науковий і суспільний дискурс із цієї проблеми відбувається за участі представників різних галузей знань і суспільного виробництва тощо.

Аналіз понад 50 праць, у яких проблема ЯВО вивчається як компонент національних систем освіти, засвідчує прагнення науковців розглядати її як системну категорію, що є предметом пильної уваги з боку різних учасників освітнього процесу; органічно поєднує поставлені цілі та результати (рівень, якість) професійної підготовки майбутніх фахівців; як сукупність визначених за певними параметрами показників; як ієрархічну систему, що диференціює якість процесу, умов та результати функціонування ЗВО тощо.

Проблема ЗЯВО за умов глобалізації та інтернаціоналізації освітнього простору предметно з’ясовується в низці спеціальних студій (С. Вербицька [2], О. Воробйова [3], М. Дебич [5], А. Сбруєва [7] та ін. [1; 4; 6; 8–10]). Кризь суб’єктивні авторські рефлексії відстежуємо її доволі сконсолідовану рецепцію. Вона виявляється в логіці причиново-наслідкових зв’язків: глобальні процеси демократизації і децентралізації вищої освіти та розвиток її нових транснаціональних форм і засобів (диференціація академічних програм, дистанційна освіта, освіта впродовж життя тощо) посилили вакуум у контролі за якістю освітніх послуг та ризики здобути диплом фахівця, який не визнаватиметься в інших країнах. Це актуалізувало необхідність створення єдиної системи контролю за якістю академічних результатів і доступу до надійних джерел інформації про діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) у різних частинах світу. Позаяк національні інституції не можуть виконати цих функцій, цю місію на глобальному рівні перебрали незалежні

провайдери у вигляді освітніх підрозділів міжнародних організацій на кшталт ЮНЕСКО, Світового банку, ОЕСР, Міжнародної мережі агентств із забезпечення якості у вищій освіті тощо. В означеному контексті з'ясовуються концепції якості як "мірила поліпшення освітніх послуг"; "результативності / ефективності реалізації освітніх програм" тощо.

У такому колючі українські науковці аналізують західний дискурс щодо розгляду інтернаціоналізації як "кінцевої мети діяльності ЗВО" та/або як "засобу поліпшення якості освіти". Зазначається, що в розмаїтті думок і поглядів його учасників, експертів, учених, провайдерів скристалізувалася думка: інтеграція міжнародного виміру в транснаціональні освітні послуги позитивно впливає на забезпечення якості вищої освіти [2; 3].

Поряд із загальними наративами, науковці артикулюють власне бачення цього питання. У процесі з'ясування інструментів інтернаціоналізації для оцінювання ЯВО М. Дебич розкрила її національні стратегії у країнах-лідерах міжнародної освіти (Велика Британія, Німеччина, Франція) та інституційні стратегії провідних університетів цих країн. Науковиця дійшла висновку, що вони реалізують доктрини, орієнтовані на інноваційний контекст інтернаціоналізації для посилення присутності на глобальному ринку освітніх послуг та системного впровадження різних форм інтернаціоналізації. Це підтверджують тенденції щодо інтернаціоналізації систем оцінювання акредитації програм ЗВО різних країн, залучення до цієї справи іноземних експертів, посилення міжнародної співпраці між акредитованими агентствами в цьому напрямі тощо [5].

Активно досліджується управлінський аспект трансформації національних систем ЗЯВО за умов глобалізації (М. Білинська, О. Воробйова [4], Л. Губерський та ін.). У студіях визначаються передумови, інституційні засади та стандарти впровадження ЯВО в межах економік окремих країн. Багато авторів дотримуються підходу щодо поділу світової системи оцінювання ЯВО на два різновиди: 1) централізованого державного зовнішнього оцінювання, яке здійснюється вповноваженими структурами (профільні міністерства, спеціалізовані громадські, професійні організації тощо); 2) внутрішнього самооцінювання, яка стверджує самодостатність ЗВО та виявляє його внутрішні проблеми. Цікавим, хоча і дискусійним, видається порівняння європейських та американської систем оцінювання ЯВО крізь призму повноважень органів державного управління, позаяк вони істотно відрізняються за метою і критеріями, характером його організації тощо [4].

Глобальний вектор дослідження якості вищої освіти в науковому і суспільному сенсах перетинається з європейським вектором, який представ-

лений чи не найбільшою кількістю праць, адже він так само перехреснується з "україноорієнтованим". Сутність і наукові підходи до їх вивчення відображають назви різногалузевих репрезентативних студій: монографій ("Система управління якістю медичної освіти в Україні" (2003), "Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти" (2020) [8], "Якість вищої освіти: організація навчання та вимірювання знань" (О. Кисельова та ін., 2017), "Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору" (А. Сбруєва, І. Єременко, 2019 [7])); дисертацій ("Діяльність міжнародних організацій із забезпечення якості вищої освіти у контексті Болонського процесу" (В. Білокопитов, 2012 [2]), "Якість і доступність вищої освіти (філософсько-методологічний аспект" (М. Гриценко, 2012), "Якість вищої освіти як предмет філософського аналізу" (М. Кісіль, 2008), "Якість освіти: філософський вимір та контекстуальні особливості" (Г. Павлова, 2013), "Якість університетської освіти: чинники та механізми актуалізації" (С. Садрицька, 2011)); навчальних посібників ("Якість вищої освіти: теорія і практика" (2019) та ін.); статей ("Методологія побудови національної системи управління якістю вищої медичної освіти" (М. Білинська, 2002), "Проблеми міжнародної співпраці у сфері вищої освіти: контроль за якістю освіти" (О. Верхогляд та ін., 2010), "Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в Європейський освітній простір" (Ю. Лігум, 2011), "Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти" (О. Ляшенко, 2005), "Європейський вимір якості вітчизняної освіти" (Р. Гришко-ва, 2013), "Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України" (Г. Добко, 2014), "Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні" (Г. Калінічева, 2009), "Система забезпечення якості вищої освіти: зарубіжний досвід" (Т. Кристопчук, 2016), "Якісні зміни вищої освіти в країнах Західної Європи наприкінці ХХ століття" (П. Кряжев, 2007), "Акредитація і забезпечення якості вищої освіти в Європі" (Х. Себкова, В. Сміян, 2005), "Болонський процес і підвищення якості освіти" (О. Тверитникова, Ю. Демідова, 2010) та ін.).

Формату навчально-методичної літератури логічно відповідає підготовлений авторським колективом посібник "Якість вищої освіти: теорія і практика" (2019). У контексті європейського освітнього простору в хронологічному порядку на документальній основі в ньому розкрито процес міжнародно-правового регулювання ЗЯВО та практика і основні компоненти (механізм, моніторинг, оцінювання тощо) діяльності профільних організацій і провідних університетів країн ЄС щодо її забезпечення [10]. Такий наратив дає системне уявлення

про сутність означеної проблеми та створює підґрунтя для її поглибленого наукового вивчення.

Своєрідний, на наш думку, “трикроковий” підхід до проблеми запропонували автори колективної монографії “Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти” (2020). З’ясувавши передумови, складники та підходи до вивчення і процедури управління ЯВО, вони показали інструменти управління нею за умов інтеграції в ЄПВО та зіставили досвід функціонування рейтингових систем і організації внутрішнього забезпечення якості освіти в університетах США, країн ЄС, України. На цій онові схарактеризовано соціологічно-аналітичний аспект вивчення ЯВО в Харківському регіональному інституті державного управління (добір спеціальностей, академічна доброчесність тощо) [8]. Такий формат поєднання макрорівня (глобальний), мезорівня (окремі країни) та мікрорівня (окремі ЗВО) показує їх тісний взаємозв’язок і взаємозалежність.

Подібний “трикомпонентний” підхід відстежуємо в підготовленому учасниками Темпус-проекту навчальному посібнику “Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту” (2014), який А. Сбруева оцінила як “справжню енциклопедію кращого зарубіжного досвіду у сфері ЗЯВО” [7, 28]. Конкретизуючи цю характеристику авторитетної науковиці, відзначмо представлені в ньому матеріали Г. Шепель, яка аналізує інтернаціоналізацію як інструмент забезпечення якості освіти. Розкриваючи цю проблему в “трикутнику знань” “освіта – наука – інновації”, авторка визначила рівні, на яких відбувається ця інтернаціоналізація (освітній процес і його учасники; адміністрування і фінансування академічних структур тощо), та принципи, які мають забезпечити науковий, соціально-економічний, культурний розвиток людських ресурсів, а також сприятимуть формуванню міжнародних стандартів і брендів ЗВО [8].

На предметний аналіз допоки недооцінена науковцями, монографія А. Сбруевої та І. Єременко (2019), у якій подано цілісний аналіз теоретичних, нормативних, змістово-процесуальних та організаційних засад формування європейського виміру ЗЯВО в контексті інтернаціоналізації ЄПВО та процесу забезпечення ЯВО в Україні. Спираючись на європейські документи і наукові студії, авторки здійснили ґрунтовний термінологічний аналіз і запропонували визначення дефініцій “якість вищої освіти”, “забезпечення якості вищої освіти”, “забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти”, “європейський вимір забезпечення якості вищої освіти” (трактуються як прояв і результат інтернаціоналізації забезпечення ЯВО в ЄПВО, що передбачає здійснення процесів зовнішнього і внутрішнього ЗЯВО та діяльність профільних агенцій на основі визнаних стандартів); “формування євро-

пейського виміру забезпечення ЯВО”, що тлумачиться як процес розробки і запровадження нормативних, організаційних, змістово-процесуальних засад його інтернаціоналізації в ЄПВО відповідно до міжнародних стандартів [7, 30–59].

Також звернемо увагу на розроблену А. Сбруевою та І. Єременко періодизацію формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в ЄПВО (1991–1997 рр. – етап розробки і перевірки методології та процедур забезпечення ЯВО; 1998–2005 рр. – інституалізація процесу ЗЯВО; 2005–2015 рр. – стандартизація ЗЯВО; з 2015 р. – його легітимізація) та визначені ними тенденції формування європейського виміру ЗЯВО (оновлення стандартів згідно з потребами ЄПВО; збільшення країн-учасниць Болонського процесу, які керуються ними на практиці; легітимізація транскордонної діяльності агенцій ЗЯВО; запровадження європейського виміру оцінювання якості освітніх програм; розвиток міжнародної, експертної діяльності тощо). Предметний аналіз суперечностей означених та інших процесів поєднується із визначенням стану і тенденції формування європейського виміру ЗЯВО в Україні [7]. Таке системне цілісне осмислення означеної проблематики дає підставу говорити про знаковість цієї праці в українській педагогічній компаративістиці та посилення (домінування) тенденції щодо європеїзації наукового світогляду її представників.

На таку ж роль можуть претендувати науково-аналітичні матеріали, підготовлені науковцями Інституту вищої освіти НАПН України в межах проекту ЄС “Національний Еразмус+ офіс в Україні”. У першій частині цього видання “Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні” (2015) становить інтерес перший розділ, у якому на документальній основі розкрито європейську політику і моделі ЗЯВО, проаналізовано підходи до визначення його ключових понять і стандартів та рекомендації із забезпечення якості освіти в ЄПВО. Наступні розділи мають країнознавчий характер [6]. Друга частина цього проекту “Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції” (2019) з-поміж віднайдених нами студій чи не найбільш органічно інтегрує її структурні компоненти у вигляді вивчення ЯВО в контексті глобалізації і інтернаціоналізації та досвіду її забезпечення в окремих країнах [1].

Різні підходи та оригінальні рефлексії проблеми ЯВО в означених предметно-тематичних ракурсах репрезентують дисертаційні праці. До прикладу, вивчаючи діяльність міжнародних організацій із забезпечення ЯВО в контексті Болонського процесу, В. Білокопитов (2012) визначив і схарактеризував його передумови, чинники, етапи, інші аспекти. Новаторським є здійснений автором аналіз

характеру і особливостей функціонування суб'єктів європейської політики (Європейська асоціація університетів, Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти, Європейський студентський союз тощо) та розвитку її “болонського” і “болонського” періодів, що зумовлений спільними загальноєвропейськими й особливими національними політичними, економічними, академічними чинниками та інтересами [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз досліджень українських компаративістів з порушеної проблеми уможливило визначити такі характеристики й особливості її історіографії. Вона представлена в значному масиві різновидових (монографії, дисертації, навчальні посібники, наукові статті) і різнопрофільних (філософія, соціологія, філософія освіти, педагогіка і освіта, управління і менеджмент) студій та вивчається як основний предмет дослідження або аспектно як компонент комплексних досліджень з проблем вищої освіти. Помітний вплив на творчі пошуки українських науковців справив західний дискурс щодо вивчення інтернаціоналізації як “кінцевої мети діяльності ЗВО” та/або як “засобу поліпшення якості освіти”. Результати історіографічного аналізу дають змогу запропонувати модель, що орієнтує на вивчення досліджень українських науковців з проблеми ЗЯВО в зарубіжжі у трьох ракурсах: міждисциплінарному, територіально-просторовому, предметно-тематичному. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні країнознавчого вектору доробку українських науковців про розвиток національних систем оцінювання і забезпечення ЯВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду інтернаціоналізації вищої освіти на основі культурно-гуманітарних стратегій (частина II) / за ред. І. Степаненко. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2016. 144 с.
2. Білокопитов В.І. Діяльність міжнародних організацій із забезпечення якості вищої освіти у контексті болонського процесу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. Суми, 2012. 273 арк.
3. Вербицька С.В. Забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації глобального освітнього простору. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2010. № 3–4. С. 78–86.
4. Воробійова О. Трансформація систем забезпечення якості вищої освіти в умовах глобалізації: управлінський аспект. *Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції (частина II)* / за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2019. С. 116–127.
5. Дебич М. Інструменти інтернаціоналізації для оцінювання якості вищої освіти: європейський досвід. *Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо*

оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції (частина II) / за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2019. С. 95–107.

6. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні : інформаційно-аналітичний огляд / за ред. С. Калашнікової, В. Лугового. Київ : ДП НВЦ “Пріоритети”, 2015. 84 с.

7. Сбруєва А.А., Єременко І.В. Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. 254 с.

8. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / за ред. Д.В.Карамішева. Харків : Вид-во ХарPI “Magistr”, 2020. 180 с.

9. Шепель Г. Інтернаціоналізація як інструмент забезпечення якості. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навчальний посібник / за ред. Т. Дюбка та ін. Львів: Компанія “Манускрипт”, 2014. С. 254–260.

10. Якість вищої освіти: теорія і практика : навчально-методичний посібник / за ред. А. Василюк, Київ : Видавець ПП Лисенко, 2019. 176 с.

REFERENCES

1. Analiz providnoho vitchyznianoho ta zarubizhnoho dosvidu internatsionalizatsii vyshchoi osvity na osnovi kulturno-humanitarnykh stratehii (chastyna II) (2016). [Analysis of leading domestic and foreign experience of internationalization of higher education based on cultural and humanitarian strategies (part II)]. (Ed.). I. Stepanenko. Kyiv, 144 p. [in Ukrainian].
2. Bilokopytov, V.I. (2012). Diialnist mizhnarodnykh orhanizatsii iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity u konteksti bolonskoho protsesu [Activities of international organizations to ensure the quality of higher education in the context of the Bologna process]. *Candidate's thesis*. Sumy, 273 p. [in Ukrainian].
3. Verbytska, S.V. (2010). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh internatsionalizatsii hlobalnoho osvitnoho prostoru [Ensuring the quality of higher education in the conditions of internationalization of the global educational space]. *Comparative pedagogical studies*. No. 3–4, pp. 78–86. [in Ukrainian].
4. Vorobiova, O. (2019). Transformatsiia system zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii: upravlinskyi aspekt [Transformation of quality assurance systems of higher education in conditions of globalization: management aspect]. *Analysis of leading domestic and foreign experience in assessing the quality of higher education in the context of European integration (part II)*. (Ed.). V. Luhovyi, Zh. Talanova. Kyiv, pp. 116–127. [in Ukrainian].
5. Debych, M. (2019). Instrumenty internatsionalizatsii dlia otsiniuvannia yakosti vyshchoi osvity: yevropeiskyi dosvid [Internationalization tools for evaluating the quality of higher education: European experience]. *Analysis of leading domestic and foreign experience in assessing the quality of higher education in the context of European integration (part II)*. V. Luhovyi, Zh. Talanova. Kyiv, pp. 95–107. [in Ukrainian].
6. Rozvytok systemy zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini: informatsiino-analitychnyi ohliad (2015). [Development of the system of quality assurance of higher

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК НАУКОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ

education in Ukraine: an informational and analytical review]. (Ed.). S. Kalashnikova, V. Luhovy. Kyiv, 84 p. [in Ukrainian].

7. Sbruieva, A.A. & Yeremenko, I.V. (2019). Formuvannia yevropeiskoho vymiru zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v konteksti internatsionalizatsii osvitnoho prostoru [Formation of the European dimension of quality assurance of higher education in the context of internationalization of the educational space]. Sumy, 254 p. [in Ukrainian].

8. Teoretyko-metodychni zasady zabezpechennia yakosti osvity (2020). [Theoretical and methodological principles of ensuring the quality of education]. (Ed.). D.V. Karamysheva. Kharkiv, 180 p. [in Ukrainian].

9. Shepel, H. (2014). Internatsionalizatsiia yak instrument zabezpechennia yakosti. Imperatyv yakosti: vchymosia tsinuvaty i otsiniuvaty vyshchu osvitu [Internationalization as a quality assurance tool. The imperative of quality: learning to value and evaluate higher education]. *Study guide*. (Ed.). T. Dobko et al. Lviv, pp. 254–260. [in Ukrainian].

10. Iakist vyshchoi osvity: teoriia i praktyka [Quality of higher education: theory and practice]. *Educational and methodological manual*. (Ed.). A. Vasyliuk. (2019). Kyiv, 176 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.08.2024

УДК 001.4:005.336.2

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.312279>

Олена Пинзеник, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту

Мукачівського державного університету

Василь Скрипинець, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Мукачівського державного університету

Богдан Чепелюк, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Мукачівського державного університету

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК НАУКОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ

У статті здійснено характеристику понятійно-термінологічної сутності професійної компетентності як наукової дефініції. Представлено найбільш актуальні трактування науковцями дефініції “компетентнісний підхід” та “професійна компетентність”, сутність якої розглядається відповідно до її складових понять “професія” та “компетентність”. Професійну компетентність визначено авторами як інтегральну характеристику особистості фахівця, яка відображає ступінь оволодіння знаннями, вміннями та навичками професійної діяльності, а також особисті якості, що відображають уміння людини працювати та взаємодіяти з навколишнім світом.

Ключові слова: компетентність; компетентнісний підхід; професійна компетентність; фахова підготовка; професійна діяльність; майбутні фахівці.

Лім. 12.

Olena Pynzenyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy of Preschool and Primary Education and
Educational Management Department,
Mukachevo State University

Vasyl Skrypynets, Applicant for the Third
(Educational and Scientific) Level of Higher Education,
Speciality 015 Vocational Education (by Specialisation),
Mukachevo State University

Bohdan Chepelyuk, Applicant for the Third
(Educational and Scientific) Level of Higher Education,
Speciality 015 Vocational Education (by Specialisation),
Mukachevo State University

CONCEPTUAL AND TERMINOLOGICAL ESSENCE OF PROFESSIONAL COMPETENCE AS A SCIENTIFIC DEFINITION

The author of the article has described the conceptual and terminological essence of professional competence as a scientific definition. The attention has been focused on the fact that the current challenges and the modern educational